

“Oo mu jumal, oo mu jumal...”

Itaalia lüüriline tenor **Mario Zeffiri** hullutas Tallinna ooperipublikut eelmisel nädalal Estonias Vincenzo Bellini ooperi “Puritaanid” kontsertettekandes. Mida ta romantilisest ooperirepertuaarist üldse arvab, uuris **Harry Liivrand**.

Härra Mario Zeffiri, tänu teie osalemisele sündisid 16. ja 17. märtsil Vincenzo Bellini ooperi “Puritaanid” unustamatud kontsertettekanded Estonias. Sellise kandvuse ja hääleulatusega tenorit nagu teie pole meie lavadel aastakümneid kuuldud. Dirigent Manlio Benzi juhtimisel toimunud kontserdid tõestasid ilmekalt, et ooperidraama sobib kontsertettekandeks suurepäraselt, kui taseemel on nii solistid, koor kui orkester. Kuid alustaks algusest. Te olete kreeklane, kuid itaalia nimega.

Sündisin 1967 Ateenas, olen kreeklane, kuid mu ema on pärit Itaaliast ning mu perekonnanime lõpus on tegelikult s. Zeffiris on tavaline kreeka nimi. Ma nii-öelda lihtsustasin oma nime – kui taipate, mida öelda tahan. Kuid Itaalia kodakondsust mul pole.

Kas bel canto’le spetsialiseerumine oli põhimõtteline otsus?

Spetsialiseerumine oma erialal aitab mind palju. See pole mitte ainult minu kui isiksuse valik, vaid eelkõige mu hääle valik. Ma ei saa teha operetti, muusikali, Cavaradossit, Monostatot – kõiki koos ja valimatult ja igavesti. Ma valisin *bel canto* repertuaari, alguses **Rossini**, ja läksin seejärel aeglaselt üle **Bellinile** ja **Donizettile**. Tuli

HARRI ROSPU

Nagu mäletan, laulsite väga hästi. Kuid lavastus on uduselt meeles.

Mul on sellest lavastusest halvad mälestused. See oli muide mu esimene lavaline kogemus ühes traditsioonilist režiid austavas Saksa ooperiteatris. Lavastas keegi konservatiivne inglane, mind lasti maitselagedalt riietada 1950. aastate ülikonda. Esietendus oli totaalne fiasko. Mängisin umbes 30–40 etendust kaasa kuni 2005. aastani, et siis skandaaliga lahkuda. Nimelt tehti mulle ettepanek Dresdeni ooperilt laulda Bellini “Puritaanides” koos **Edita Gruberovaga**. Sellist ettepanekut ei tehta iga päev ja see oli muidugi oluline. Aga mingi rumala kokkusattumise tõttu selgus, et täna pidin Berliinis laulma Almavivat ja homme Dresdenis Arturot. See ei tulnud kõne allagi.

Terve kuu palusin ma Berliinis ooperijuhtkonnalt leida mulle üheks õhtuks asendaja, pöördusin isegi juristi poole, tegin ise kolleegidele ettepanekuid, et maksan neile ise selle asendusesinemise kinni, aga mitte midagi ei aidanud. Vihastasin kohutavalt. Eks pidingi siis eelmisel õhtul Berliinis laulma, aga tegin seda nimme loiult, kõrgeid noote peaaegu üldse ei võtnud ning etenduse järel sõitsin taksoga otsekohe raudteejaama. Järgmisel päeval laulsin juba Gruberovaga.

Aga sellega mu koostöö Koomilise Ooperiga ka lõppes. Mis halvasti algas, lõpetas ka halvasti

Mida te selle all mõtlete?

Näiteks absoluutset kuulmist. Seda mul pole. Kahjuks. Mida ma veel tahaksin laulda, on prantsuse muusika. **Rameau’d** olen laulnud. **Bizet**, **Massenet**, neid tahaksin meelsasti paralleelselt *bel canto* repertuaariga laulda. **Händeli** ooperid meeldivad mulle väga.

Mu parim barokielamus oli aga **Florian Leopold Gassmanniga**, **Sallieri** õpetaja ooperiga. Oma paljude ooperite seas kirjutas ta ka ühe koomilise ooperi ja selle nimi on lihtsalt “L’opera seria”. Jumalik paroodia ooperielust kolmes vaatuses, ütlen ma!

Sisu on selles, et ühte väikelinna saabub ooperitrupp. I vaatuses teevad nad ooperiproovi, II vaatuses kostüüme jne, III vaatuses annavad aga etenduse, mis on tõeline läbikukkumine. Laulsin selles ooperis Pariisis ja ma pole kunagi enne kuulnud publikut ooperis nii pööraselt pisarateni naermas kui selle tüki puhul.

Lõpetuseks naaseksime Tallinna “Puritaanide” juurde.

Ma olen tõeliselt üllatunud eesti publiku nii suurest entusiasmist. Kas etekandele ennustati tõesti nii suurt edu?

Usun küll, et publik teadis, keda kuulama tuli.

Eile (17. märtsil – *Time*) oli saal ju pea-

Kas *bel canto*'le spetsialiseerumine oli põhimõtteline otsus?

Spetsialiseerumine oma erialal aitab mind palju. See pole mitte ainult minu kui isiksuse valik, vaid eelkõige mu hääle valik. Ma ei saa teha operetti, muusikali, Cavaradossit, Monostatost – kõiki koos ja valimatult ja igavesti. Ma valisin *bel canto* repertuaari, alguses **Rossini**, ja läksin seejärel aeglaselt üle **Bellinile** ja **Donizettile**. Tuli ka **Mozart** ning nüüd olen avastamas prantsuse oopereid. Aga Rossini-tenorina tahaksin peagi lõpetada, mul on sellest saanud juba küllalt. Tahaksin kontsentreeruda sellisele repertuaarile, nagu laulis **Alfredo Kraus**.

Mida te arvate konkurentsist? Head tenorid on minu teada alaline defitsiit.

Konkurents on alati. Tänapäeva konkurents ei tähenda ainult seda, kes laulab paremini, vaid ka seda, kes esineb väiksema raha eest.

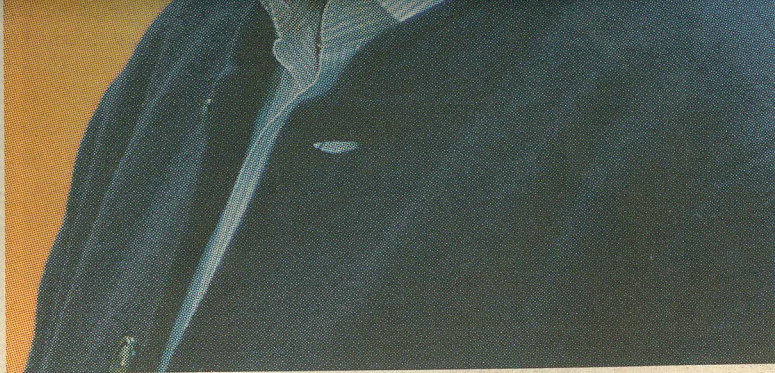
On teil siis ka pikaajalisem leping mõne ooperimajaga?

Mul pole kunagi, rõhutan – kunagi – olnud pikki lepinguid. Olen täiesti sõltumatu. Te ei saa kunagi pikka lepingut lootagi, kui laulate näiteks Itaalias. Saksamaal on teine asi, lepingutesüsteem nagu teil Eestiski.

Kui küsisin teie esinemisgraafiku kohta, ütlesite mulle täna enne intervjuu algust, et ei tohi usaldada “Operissimo” kodulehekülge. Miks?

Ärge seda kunagi vaadake. Sellepärast, et seal kirjutavad agendid seda, mida tahavad. Vaadake alati mu kudukülge.

Vaatasin järele, et olete laulnud ka 17. sajandi ooperit: Francesco Cavalli “Gli amori d’Apollo e Dafne” nimiosa, mida esitas omal ajal kastraat.

VÖTTIS ESTONIAS KA ÜLEMIST FA-d: Mario Zeffiri lavaproovis.

Vaadake, Apollo/Titone roll on siiski kirjutatud nii, et seda võib laulda ka väga madal *mezzo* või väga kõrge tenor. Seda ooperit esitasime 1998 koos väga hea dirigendi **Rene Jacobsiga**, esimest korda pärast 350 aastat, ja see oli mu esimene barokilaulmise kogemus. Aga pärast seda ooperit nii-öelda sulgesin barokipeatüki, sest agentidel on hiljem väga lihtne öelda, et “oh, ta on barokklaulja, tal on väga raske laulda midagi muud”.

Peaprobleem on siin – kui tuua võrdlus auto käiguvahetusega –, et ka häälel on mitu “käiku”. Kui ollakse 30, pole mingi probleem laulda barokki ja Rossini *legato*'t, aga hiljem peab juba pingutama, et käiguvahetuse kriginat sisse ei tuleks.

Kuna laulate nii palju Bellinit, jääb mulje, et tema on teie lemmikhelilooja.

Ma ei tea siiski, kes mu favoriit on. Armastan teda küll rohkem kui Rossini. Miks? Sest noorelt surnud Bellini on iseenda ees aus, oma ajas ultraromantiline figuur, ajastu spliini edasiandja ja kehastaja. Aga Rossini on natuke kameeleon: kui on Napolis, komponeerib napoli laadis, kui on Milanos, komponeerib milano laadis. Rossini algmaterjal pole kuld, vaid vask. *Nicht war?* Tema talent avaneb *opera buffa*'s. Tema “Tuhkatriinu” on ge-

niaalne, rohkem kui “Sevilla habemeajaja”. Kuid minu kõrvale kajavad ta mõned ooperid mõnikord mitte kõige tõsiseltvõetavamana. Donizetti pean ma väga inimlikuks, loomuliku draamaatilise talendiga loojaks. Ta meeldib mulle väga.

Ooper ja kunst pole poks, kus tulemused on kergesti mõõdetavad ja tšempion silmaga nähtav.

Mis Bellini siis eriliseks teeb?

Itaalia muusikast arvatakse sageli, et seda on kerge laulda. Ometi on see väga eriline. Mina võrdleksin Bellini muusikat Napoli pastaga, tüüpilise Napoli spagetiga: õlis keedetud värsked tomatid, millele lisatud natuke küüslauku ja natuke basiilikut, kallatakse makaronidele ning välja tuleb jumalik toit.

Mida te Bellini “La Somnambulist” arvate?

Lugu on ju lihtne, isegi naiivne, nagu “Puritaanideski”. Põhiline on muusika. Psühholoogiliselt pole tenori roll “La Somnambulas” huvitav, aga meelodiad on imekaunid.

Aga siiski olete palju Rossini laulnud ja mul oli võimavus 2002. aastal teie Almavivats Berliini Koomilises Ooperis “Sevilla habemeajajas” kuulda. Mis te sellest lavastusest arvasite?

le, tegemise kõige suureks probleemiks, et maksan neile ise selle asenduseenemise kinni, aga mitte midagi ei aidanud. Vihastasin kohutavalt. Eks pidingi siis eelmisel õhtul Berliinis laulma, aga tegin seda nimme loiult, kõrgeid noote peaaegu üldse ei võtnud ning etenduse järel sõitsin taksoga otsekohe raudteejaama. Järgmisel päeval laulsin juba Gruberovaga.

Aga sellega mu koostöö Koomilise Ooperiga ka lõppes. Mis halvasti algab, lõpeb ka halvasti.

Lisaksin siiski veel, et ka halval ajal on oma head küljed. Nimelt sel ajal leidsin Berliinis endale suurepärase hääleseadja, laulja **Peter Gougloffi**, kes aitas minu tehnikat lihvida.

Teid Estonias kuulates ei tulnud mõttessegi, et teil võib olla tehnilisi probleeme. Te laulsite absoluutselt vabalt, see oli midagi fenomenaalset!

Kui tehnilisi probleeme poleks, oleksin ma paradiisis. Kõige olulisem on hingamistehnika. Ilma õige hingamiseta hääleinstrument ei tööta. 80% *bel canto*'st on õige hingamine. Ma käin siiani oma maestro juures hääleseades.

Tohiksin ma küsida, kuidas sujus teie koostöö eesti kolleegidega?

Hästi. Noor kolleeg **Rauno Elp** oli vägagi muljetavaldav, ehkki ta polnud seda rolli kunagi varem teinud. Pean tema esinemist suureks saavutuseks. Samuti **Mati Palm**, keda ma lihtsalt austan. Leian, et eesti kolleegid polnud selles lavastuses vähemtähtsad kui väliskülalised, nad olid võrdväärised partnerid.

Teil on kõrge reputatsioon Itaalia romantilise muusika esitajana. Kas tahaksite ka midagi muud laulda? Tänapäeva oopereid näiteks?

Ei, tänapäeva omi ei soovi. Mul pole ka vastavat dispositsiooni.

naermas kui selle tüki puhul.

Lõpetuseks naaseksime Tallinna “Puritaanide” juurde.

Ma olen tõeliselt üllatunud eesti publiku nii suurest entusiasmist. Kas etekandele ennustati tõesti nii suurt edu?

Usun küll, et publik teadis, keda kuulama tuli.

Eile (17. märtsil – Toim.) oli saal ju peaaegu deliiriumis.

Ka mina ei olnud Estonias midagi sellist varem näinud. Üks daam mu kõrval sosistas teie viimase aaria ajal justkui ekstaasis “Oo mu jumal, oo mu jumal ...” ja kiljus aaria lõppedes ennastunustavalt, lausa hüsteriliselt. Siis tuli momentaanselt meelde kastraatide n-ö hääleteraapia ja kuulus hüüatus Londoni ooperis: “One God, one Farinelli!”

Kas te ka nägite, et teises vaatuses pärast iga mu aariat tõusis üsna esireas püsti üks proua, aplodeeris ja saatis mulle õhusuudlusi? Ja rõdul tõusis kontserdi lõpus püsti üks teine proua, kes mulle tormiliselt lehvitas. Mul tekkis tunne, et ma olen justkui biitlite kontserdil või mõnel teisel popkontserdil.

Või kaheksateistkümnendal sajandil Londonis!

Täpselt! Sellist fantastilist reaktsiooni olen kogenud harva. Arvan põhjenduseks, et eksisteerib sellist muusikat, mis kujutab endast absoluutset muusikat *an sich*, mis automaatselt su rõõmsaks teeb, või ka kurvaks teeb. Ja *bel canto* muusika kutsub need tunded esile. Sa tunned lõputut, maagilist õnnetunnet.

Ja kui see just eile tõesti sündis, see maagiline õhtu, tunnen ma ainult heameelt.